Life in Custody study

HET CONCEPT 'LEEFKLIMAAT'

Aanleiding

Het 'leefklimaat in penitentiaire inrichtingen' wordt in detentiebeleid en wetenschappelijk onderzoek een belangrijke rol toebedacht. Het begrip 'Klimaat' veronderstelt dat het een eigenschap van de omgeving is en gedeeld wordt door mensen op dezelfde afdeling of in dezelfde penitentiaire inrichting (PI). Gedetineerden op een afdeling komen bijvoorbeeld doorgaans in aanraking met dezelfde personeelsleden en medegedetineerden, en hebben dezelfde faciliteiten en grotendeels hetzelfde dagprogramma. Uiteraard zijn er daarnaast wel individuele verschillen in de dagelijkse ervaringen en strafkenmerken. Daarom kan verwacht worden dat leefklimaat deels een individuele en deels een gedeelde beleving is. In eerder onderzoek is echter zelden gekeken of er consensus is over het 'leefklimaat' onder gedetineerden en of die samenhangt met het welzijn en gedrag van gedetineerden.

Onderzoeksvraag

Is leefklimaat een betekenisvol concept op afdelingsniveau en kan het empirisch as zodanig worden gemeten?

Methode

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, is data van de 2017-meting van de Life in Custody Studie gebruikt. Dit betreft een landelijke surveyafname onder 4538 gedetineerden. Verschillende leefklimaatdomeinen zijn gemeten met de Prison Climate Questionnaire en hiervan zijn de volgende domeinen geselecteerd voor de huidige studie naar het leefklimaat: veiligheid, omgang met personeel, omgang met medegedetineerden, zinvolle dagbesteding en autonomie. Daarnaast is een totaal oordeel over de inrichting meegenomen. Er zijn verschillende maten gebruikt om onderlinge consensus te bepalen, waaronder de Intraclass Correlation en Interrater Agreement. Daarnaast is gekeken in hoeverre er relaties zijn tussen de geaggregeerde leefklimaatconcepten en verschillende uitkomstmaten.

Resultaten

Ten eerste laten beschrijvende resultaten zien dat er variatie is tussen afdelingen en PI's wat betreft leefklimaat: de gemiddelde scores per afdeling en, in minder mate, per PI verschillen. Ten tweede laten de analyses zien dat er enige overeenstemming is tussen gedetineerden op dezelfde afdeling: Tussen de 3 en 15% van variantie op leefklimaatscores is geclusterd op afdelingsniveau en tussen de 1 en 8% op PI-niveau. Overige resultaten laten zien dat de geaggregeerde schalen betrouwbaar verschillen in leefklimaat kunnen weergeven op beide niveaus. Tot slot laten de analyses zien dat de leefklimaatscores op afdelingsniveau samenhangen met welzijn en wangedrag, zoals gerapporteerd door deelnemers.

Conclusie en aanbevelingen

Leefklimaat kan voor een deel als afdelingskenmerk beschouwd worden, maar is grotendeels een individuele beleving. Dit betekent dat er veel individuele variatie zit in het ervaren leefklimaat op een afdeling, die waarschijnlijk beïnvloed wordt door individuele kenmerken en ervaringen. Enkele effecten van leefklimaat houden stand op afdelingsniveau; dit hangt mogelijk samen met regime en samenstelling van de gedetineerdenpopulatie op afdelingen. Het is belangrijk om in toekomstig onderzoek duidelijk onderscheid te maken tussen de afdelings- en individuele component van leefklimaat. Verder onderzoek zal moeten uitwijzen *of* en *hoe* bepaalde factoren het leefklimaat bepalen en beïnvloeden, zoals samenstelling van de gedetineerdenpopulatie en de personele bezetting op afdelingen.

Meer weten? Van Ginneken, E.F.J.C., & Nieuwbeerta, P. (2020). Climate consensus: A multilevel study testing assumptions about prison climate. *Journal of Criminal Justice,* doi: 10.1016/j.jcrimjus.2020.101693